

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Articulus IV. Quid servandum Iudici circa sententiam & pœnam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42600

ARTICULUS IV.

1469

Quid servandum Iudici circa sententiam & pœnam.

Resp. I. Iudex debet judicare secundum leges: ⁶⁶
 Unde inferior Iudex ordinariè non potest pœ- ⁶⁶
 nam relaxare vel minuere, etiamsi actor consentiat, ⁶⁶
 nisi aliquando ad bonum Reipub. aliud necessa- ⁶⁶
 rium esse dictaret Epikia, vel nisi de privata tan- ⁶⁶
 tùm injuria actoris ageretur, *S. Tho. 2. 2. q. 65. a. 5. 66*
Reginald. l. 25. n. 643. Bon. & c. Trull. l. 8. c. 1. d. 12. 66

Dixi, inferior: quia supremus ob justam causam ⁶⁶
 id potest; sine causa tamen graviter peccaret secun- ⁶⁶
 dùm *Cajet. V. Iudex*, quia animaret delinquentes, ⁶⁶
 & concurreret ad peccatum. An autem liceat inter- ⁶⁶
 cedere apud Iudicem pro liberatione Rei, *vid. Bon. 66*
& Trull. l. c. 66

Resp. II. Si in aliqua causa fuit Advocatus, in ea- ⁶⁶
 dem Iudex esse & sententiam ferre non potest. *L. eos 66*
in princ. c. de appell. & L. Prator de jurisd. quia ju- ⁶⁶
 dicium ejus habetur suspectum, propter affectum ⁶⁶
 ad unam partem, ut ex communi Doct. docet *Sanch. 66*
l. 3. Consil. c. un. dub. 26. (additque *nu. 3.* sententiam ⁶⁶
 non fore validam: quod tamen alii negant, si sit ⁶⁶
 Iudex ordinarius) *Lugo d. 41. n. 4. v. etiam Dia. p. 66*
3. t. 5. misc. R. 56. ubi ex *Corduba* sentit talem Judi- ⁶⁶
 cem in conscientia non peccare, si sine affectu se- ⁶⁶
 cundum leges, alterâ parte insciâ judicet. ⁶⁶

Resp. III. Quem Iudex privatâ scientiâ scit esse ⁶⁶
 nocentem, si juridicè sit probatus innocens, non ⁶⁶
 potest condemnare, quia judicat ut persona publica, ⁶⁶
 ideoque sequi debet scientiam publicam, ac proce- ⁶⁶
 dere secundum allegata & probata, præsertim in ⁶⁶
 favorem

“favorem rei. *D. Thom. q. 67 Nav c. 25. Caj. Fil.*

“*Less. Bon. 10. 2. d. 10. in præc. q. 2. p. 2.*

“ Resp. IV. Quem Judex privatim scit esse inno-
 “centem, si juridicè probatus sit nocens, tenetur
 “omni modo liberare, si potest, v. g. impediendo ac-
 “cusationem, extrahendo judicium, aperiendo carce-
 “rem, (si sine majore malo potest) remittendo cau-
 “sam ad Superiorem : Et si sic nihil efficiat, proba-
 “biliter quidem plurimi Doctores tenent cum *S.*
 “*Tho. l. c.* ob rationem paulò antè datam, quòd pos-
 “sit condemnare : verius tamen videtur contrarium,
 “quòd cum aliis docet *Less l. 2. c. 29. d. 10. Sa V. lu-*
 “*dex. Petrus Nav. Fill. Bon. n. 2. Tol. & c. vid. Lug. d.*
 “*37. f. 14.*, quia directè occidere innocentem, est
 “intrinsecè malum, ergo quomodocunque sciatur
 “esse innocens, erit peccatum, *Less. l. c.* In causis
 “tamen civilibus & criminalibus minoribus, ubi
 “tantùm agitur de pœnis pecuniariis, potest Judex,
 “secundùm hos auctores, simpliciter procedere se-
 “cundùm allegata & probata, tum quia innocens
 “per appellationem potest restitui in integrum, tum
 “quia respublica habet potestatem in bona suorum
 “civium, quando bonum publicum id requirit, ut
 “in hoc casu, ne forma publicorum judiciorum
 “cum populi scandalo evertatur, v. *Lay l. 3. t. 6. c. 2.*
 “*n. 8. Less d. 10. Bon. n. 4.*

“ *Quæres I.* Quid faciendum Judici, cum utrim-
 “que sunt sententiæ probabiles in quæstione juris,
 “v. g. an ex testamento minùs solemnè debeatur
 “hæreditas.

“ *Resp. I.* Debet ferre sententiam secundùm opinio-
 “nem de jure probabiliorem, saltem si sit Judex su-
 “premus. Neque tunc videtur tenendum, quod qui-
 “dam docent, eum satisfacere conscientiæ, si causam
 “adjudicet defendenti se probabiliter, licet altera
 “proba-

probabilius. Ratio, quia Iudex est constitutus, ut secundum merita causæ & sententiam, quæ ei maxime videtur rationi consona, causam decidat, quia alioquin esset acceptor personarum.

Dixi, *si supremus sit*: quia si sententia aliqua communiter sit recepta in tribunali superiore, Iudex inferior videtur secundum eam posse judicare, licet minus probabilem, quia videt probabiliorum, cum honoris sui præjudicio, revocandam in superiore tribunali, *Lay. l. 1. c. 5. §. 3. nu. 16. ex Sylv. Vafq. &c. v. tamen Lug. d. 37. f. 10.*

Resp. II. Si opiniones oppositæ æquè probabiles videantur, non licebit uni eorum adjudicare totum pro suo arbitrio, cum uterque æquale jus habeat, sed suadebit compositionem; imò etiam imperabit, in casu nimis intricato; (aliàs enim non licet) vel uni dimidium, & alteri alterum dimidium juris aut Rei, de qua lis est, adjudicabit: memor interim axiomatis: quòd *si partium iura sint obscura, potius favendum sit Reo, quàm aëtori, ib. Bon. de peccatis. d. 2. q. 4. p. 9*

Quæres II. Ad quid teneatur Iudex, qui sententiam injustam tulit.

Resp. I. Si dolo, vel (ut dixi *d. 2. a. 1.*) magnâ imperitiâ id fecit, litem fecit suam, id est, damnum partis læsæ in se transtulit, cui tenetur restituere. *Bon. 10. 2. d. 10. de precept. q. 2. p. 4. ex S. Thom. &c. v. supra d. 2. a. 1.*

Resp. II. Si alioqui dignus suo munere, (tamen si id petens impetraverit, aliis dignioribus neglectis) per oblivionem, ex humana fragilitate erraverit, non obligatur in conscientia ad restitutionem ex propriis, cum injuriam formalem non intulerit, neque aliquid commodi ex tali sententia acceperit, vel potius, (secundum alios) cum culpam

Theolo-

“Theologicam non commiserit; debet tamen revo-
 “care sententiam, si potest sine gravi incommodo.

“*Lay. l. 3. t. 6. c. 2. n. 11.*

“*Quæres. III. An sententia Judicis injusta obli-*
 “*get in foro conscientia.*

“*Resp.* Sententia injusta ex natura rei, aut ex o-
 “missionione ordinis juris simpliciter necessarii, sive se-
 “ratur per falsò allegata & probata, sive ex Judicis
 “iniquitate, nullum habet robur in foro conscien-
 “tia, manetque parti læsæ, tametsi non appellet,
 “jus suum, licebitque, si absque scandalo possit,
 “recuperare bona, *S. Tho. Sayr. Bon. p. 4. Trull. l.*
 “*8. c. 1. d. 7.* Ratio, quia sententia eatenus obligat
 “in conscientia, quatenus habet rationem judicii;
 “hoc est, ut est determinatio juris, & definitio justitiae.

“*Dixi, in foro conscientia,* quia in foro exter-
 “no, ubi non tam veritas facti, quàm probatio ju-
 “ridica spectatur, sententia prolata servanda est, ad
 “evitanda scandala, & incommoda. Neque elapse
 “termino, (intra quem appellare licebat) actio ei
 “conceditur, lege sic statuente, tum in pœnam pi-
 “gritiae, tum ad bonum publicum, ut litium sit fi-
 “nis. *Trull. c. 4. d. 7. ex Sayr. &c. Unde resolves.*

“*I. Is, cujus bona per sententiam manifestè inju-*
 “*stam adjudicata sunt alteri, potest (nisi alter justè*
 “*præscripserit) per occultam compensationem ea*
 “*recipere, quia recuperat jus suum. Ibid.*

“*II. Qui sciens per injustam sententiam malâ fi-*
 “*de accepit bona, tenetur ea semper restituere, nec*
 “*unquam præscribere potest, quia sunt aliena; &*
 “*possessor malæ fidei nunquam præscribet: imò te-*
 “*netur expensas restituere, & compensare damna,*
 “*etiamsi pars læsa non appellaverit, cùm non re-*
 “*nuntiet ideo juri suo.*

“*III. Qui bonâ fide rem postulavit à Judice, &*
 “*bonâ*

bonâ fide accepit, intelligitque ante tempus præ-
 scriptionis finitum, fuisse sententiam injustam, te-
 netur eam, non tamen expensas, restituere: Sic
 verò possedit rem bonâ fide, tempore ad præscri-
 bendum necessario, non tenetur restituere; quia
 legitimè præscripsit. *Salon. Sayr. Trull. l. c.*

Quares. IV. Quid liceat Iudici circa munera.

Resp. I. Etsi à partibus munera liberalia accipi-
 ens aliquando peccet, vel ob scandalum, vel ob
 periculum pervertendi justitiam; acceptorum ta-
 men dominium comparat, spectato jure naturæ.

Resp. II. Etsi lex positiva munerum acceptio-
 nem prohibeat, accipiens tamen non tenetur ad
 restitutionem ante sententiam judicis, nisi lex ex-
 primat, quòd non illicita tantùm, sed etiam inva-
 lida sit acceptio, *v. Bon. p. 8. Lay. tr. 4. cap. 4. n.*
9. & 10.

Resp. III. Si Judex injustè extorqueat munera,
 nolens facere quod justum est & debet, nisi ea den-
 tur, tenetur restituere: uti etiam, si quid datum
 sit ad redimendam vexam, *v. g.* ne injustè faveat
 parti adversæ, ne causam nimis differat: Quan-
 quam hoc casu interdum præsumi possit datorem
 remittere obligationem restituendi. *Lay. l. c. ex*
Gab. & Rebel. & c.

A D D E N D A.

Q. 258. *An reo semper debeat permitti Advo- 1470*
catus sive defensor. R.

§. I. Quando liquidum est de crimine excepto,
 rejicitur defensio & negatur Advocatus, *Cap. fin. de*
hereticis in 6., l. quisquis. §. denique, Cod. ad le-
gem Juliam, l. per omnes, Cod. de defens civita-
tum: quando tamen non constat clarè de tali crimi-
ne,

ne, admittenda est defensio & concedendus Advocatus, tum enim tantum talia crimina sunt exempta, quando de eis constat, alioqui si clarè probatum non sit, jus naturale postulat permitti defensionem, si in minoribus criminibus, multò magis in majoribus, uti latè probat *Spe d. 1.*, & habetur *L. Vnius, §. 9. ff. de quæstion. Defensionem quocumque tempore postulante Reo negari non oportet, adeo ut propterea & differantur & proferantur custodia.*

3471

§. II. Tenetur Judex aut Princeps providere, ut Reo concedatur Advocatus intelligens, probus, prudens qui credatur seriò & non tantum in speciem acturus causam accusati; suntque iniquissimi, qui studiosè tales procurant Advocatos, quos prævident fore negligentes aut minùs sollicitos pro Reis, quia sic indirectè occidunt, præcludendo arma justæ defensionis.

3472

§. III. Aditus ad carcerem non est iis præcludendus, quorum operâ Rei uti cupiunt ad sui defensionem, uti statuitur in *Constit. Carolina cap. 88.*, & Ratio est, quia Reus habet jus ad defensionem suâ, ergo etiam ad media ordinaria defensionis, inter quæ est consulere viros doctos, quos credit posse suggerere consilium vel præstare auxilium; unde *Spe d. 18. Coroll. 9.* ait, *semper judicavi iniquissimos esse, qui id cavent, ne doctior quispiam, quem Rei expectunt, ad eos accedat, timentes, ne iis argumenta suggerat ad removendum crimen, cum sanè, si quis innocens ostendi possit, id magnopere optandum esset: Addit, nuper quidam Sacerdos, cum Iudicibus tacitè & secretò ex protocollo demonstrasset iniquè contra quasdam processum esse, non aliter mormitioni dedere locum, quam quòd illas capite plexuerunt, hunc autem, ne ad ullas deinde custodias admitteretur, sanciverunt.*

Q. 259.

Q. 259. *An Iudex debeat potius benigniora sequi quam rigidiora.* R. Affirmative, & maxime in favorem Rei, sic enim statuunt jura, Reg. II. juris in 6., *Cum sunt partium jura obscura, Reo favendum est potius quam auctori.* Reg. 49. *ibid. in pœnis benignior est interpretatio facienda.* Reg. 56. ff. de Reg. juris, *semper in dubiis benigniora preferenda sunt.* Reg. 125. *ibid. favorabiliores Rei potius quam auctores habentur.* Reg. 155. *ibid. in pœnalibus causis benignius interpretandum est.* Reg. 192. *ibid. in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus justius est quam tutius.* l. 42. ff. de pœnis, *interpretatione legum pœna mollienda sunt potius quam asperanda.* Oppositum fieri queritur *Spe d. 16. valde metuo, inquit, ne in magno Germania tractu vix liceat unum aliquem Iudicem seu Inquisitorem nominare, qui sic laboret reperire aliquem innocentem, quam nocentem, quique sic tueatur repertam innocentiam quam tueatur confessionem, quantumvis periculosissimis questionibus extortam.* Et d. 33. *Ego verò, inquit, sic existimabam hunc esse genium Christianæ legis, ut Iudices gauderent potius cuperentque paucissimos reperiri nocentes, quam id agere atrocissimis expeditissimisque tormentis, ut quam paucissimi innocentiam tueri possint.*

Obi. Sic augebuntur scelera per facilitatem ignoscendi. R. I. Idem dici poterit contra Deum, qui facile ignoscit; & quamvis sit æquè justus ac clemens, nihilominus plures dat effectus clementiæ quam justitiæ: *Suavis Dominus universis & miserationes ejus super omnia opera ejus, Pl. 144. v. 9.;* hinc dicit *Christus Matth. 5. v. 7. Beati misericordes.* R. 2. Nemo negat punienda scelera, sed cum clementia, per quam ad naturam Dei proximè accedunt Principes. Ex dictis,

D d d

Sequi-

1474 *Sequitur, si quis in ebrietate etiam voluntaria homicidium improvisum commiserit, Judicem posse ei non irrogare gravem poenam corporalem homicidio decretam, uti docent Clarus, Tholos. Vasq. Mol. de just. T. 3. d. 38.; potestque videri Gob. in Quin. T. 5. c. 20. f. 2., ubi hanc quaestionem bene tractat. Et quod in casu ebrietatis dictum est, valet in similibus.*

1475 *Q. 260. An condemnari possit, qui nequidem in tortura est fassus crimen. R. Negative, quia si de tali crimine certò constabat, antequam torqueretur, ergo malè tortus est, quia tortura est ad cognoscendam & non ad confirmandam veritatem: si non constabat, ergo nec jam constat: imò juxta communem cum Farinac. & Delrio l. 5. f. 9. omnia indicia & probationes sunt purgatæ per torturam, quia sicuti leges permittunt durum illud medium explorandæ veritatis, ita volunt eum credi innocentem, qui nequidem per torturam adductus est ad fatendum, ergo iniquum est reos subicere rigori legum, & vicissim non permittere ut gaudeant reciproco favore earum, Spe d. 39.*

1476 *Q. 261. Quid dicendum sit, si reus revocet aliquid in loco supplicii. R. Etsi revocatio non statim præsumenda sit vera, est tamen ejus habenda ratio, uti rectè Spe d. 40. contra Binsf. & Delrio, Ratio est I., quia nemo censerì debet velle cum mendacio mori, uti dicit etiam Gl. in Cap. litteras, de præsumpt. 2. Si antedictis credendum est, etiam hic credi potest, maximè si adsint circumstantiæ suadentes. 3. Judices denunciationibus morte confirmatis multùm tribuunt, ergo etiam aliquid tribuere debent huic revocationi. 4. Constit. crimina. Carolina Cap. 91. dicit, quamvis revocatio ipso die judicii videretur facta ad impediendum juris processum,*

sum, tamen ejus habendam rationem & ineundum consilium cum juris-peritis aliis. Si dicas, debuisse prius loqui. R. Si prius locuti fuissent, repetita fuisset tortura, præ qua voluerunt mortem. Tum autem maximè credendum est reo in loco supplicii, quando revocat denunciations aliorum antea factas, credendum enim est id facere eum urgente conscientia.

Q. 262. Quid præsumendum sit de illis, qui in carcere inveniuntur mortui. R. 1477.

§. I. Si cadaver Rei non confessi nec legitimè convicti reperitur in carcere, non ideo statim privari debet sepulturâ ecclesiasticâ, quia talis non sufficienter probatur esse malus aut à seipso vel dæmone occisus, ergo debet præsumi mortuus morte naturali, quia præsumendum est semper pro reo & pro innocentia. Multa sunt autem mortis naturalis argumenta, uti tortura, carcer, vincula, tristitia &c. *Et si non morte puniantur, inquit S. Aug. de civit. l. 19. c. 6. in ipsis vel ex ipsis plerumque tormentis moriuntur.* Quòd collum sit flexile in omnem partem, nil facit ad rem, nam hoc etiam sæpe est in aliis cadaveribus: quòd si solus lictor dicat inveniri hæc aut illa signa mortis violentæ, illi credi non debet, quia potest mentiri, ne judicetur in tortura excessisse vel ob alias causas, *Spe d. 41.*

§. II. Signa, quòd quis à seipso vel à dæmone sit occisus, sunt seqq., 1. si inveniatur in laqueo mortuus. 2. Si caput planè in tergus sit obtortum. 3. Si in gutture reperiantur lineamenta, quæ constet pridie non adfuisse. 4. Si prima colli vertebra ita emota sit è loco suo, ut retro emineat, *Spe d. 42.*

Q. 263. An Iudex, si advertat unum è litigantibus omittere aliquid, quo allegato evinceret, possit hoc illi suggerere. R. Possit, imò teneri facere 1478.

dicunt *Dicast.* de just. l. 2. t. I. d. 5. n. 285. & nonnulli apud *Dianam*, qui hanc sententiam censet probabilissimam; *Baldus* putat non teneri quidem, attamen posse ex charitate, sed *Vasq. Sanch. Castrop.* t. I. d. 2. p. 10. n. 9. *Burgh.* cent. 2. cas. 94. aliique communiter & probabilius dicunt peccare graviter, si faciat, quia debet se gerere tanquam personam publicam in omnibus & tantum procedere ex scientia publica vel per partes hausta, uti docet *S. Tb.* 2. 2. q. 67. a. 2.; deinde debet tantum judicare ex allegatis & probatis per partes ipsas; denique debet esse imparialis & indifferens ad utramque partem, nec agere unius Advocatum, ergo.

1479 Q. 264. *Quid facere debeat, qui per Iudicem cogitur bis solveve.* R. Qui solvit, & probare non potest, quia non petiit vel amisit apocham, si condemnatur à Iudice, tenetur iterum solveve, & hoc quidem in conscientia, uti habet communis, quia hæc sententia Iudicis est æqua, *Suar. Burgh.* cent. 2. cas. 15. Si tamen certus sit se antea solvisse, poterit postea uti occultâ compensatione, *Sot. Less. Sanch.* in Decal. l. 3. c. 17. n. 15.

1480 Q. 265. *Quid addendum sit circa Iudicis obligationem, quando pro utraque parte litigante est probabilitas.* R. Seqq.

§. I. Putarunt *Med. Salas, Sayr. Dicast. Diana* aliique multi apud *Moyam* T. 1. tr. 2. q. 7. n. 2. & 12. Iudicem posse pro parte probabili ferre sententiam, licet contrariam iudicet probabiliolem: idem cum multis alijs tenuit *Mendo* d. 13. à n. 207. in materijs juris, sed opiniones illæ amiserunt probabilitatem, quia *Innoc. XI.* damnavit hanc 2. prop., *probabiliter judico Iudicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.* Cur autem id non possit, rationes afferunt *Eliz.* l. 6. q. 21. §. 6. & *Teril.*

Teril. in Reg. q. 20. ass. 2., 1. Quia Iudex tenetur tanquam persona publica dicere unicuique jus suum pro æquitate, hinc *Exodi* 23. v. 3. dicitur Iudici, *pauperis non misereberis in iudicio*: idem dicitur à *S. Ambr.* in Ps. 118., *Isid.* de summo bono l. 2., item *L. Rem non novam*, 14. Cod. de iudiciis, ubi præscribitur, ut juret se ex majore præsidio dirempturum litem. 2. Iudex habet se ut arbiter, qui tenetur dicere, quod sentit. 3. Est tacitus contractus cum Rep. ex vi officii suscepti, ut sententiam ferat secundum æquitatem & majora motiva rationum. 4. Aliàs pateret semper janua acceptioni personarum, posset enim, prout vellet, favere amicis vel dantibus munera. 5. Princeps non teneretur statuere peritos Iudices, quia quivis ferè sufficet ex Advocatorum relationibus aut deductionibus judicare probabilitatem esse utrimque, tumque procedet licitè, prout volet. 6. Aliàs melius foret constituere sortes ad terminandas lites, fors enim faveret æqualiter omnibus, nec requireret tantas expensas. Vide l. I. n. 360. & 364.

Obj. Si Iudex vellet, prudenter posset assentiri parti minùs probabili, secundum relata l. 1. n. 415., ergo etiam pro ea potest sententiare. *R. N.* conseq., obstant enim rationes jam datæ.

§. II. Non tantum Iudex Superior sed etiam inferior tenetur sententiare secundum motiva, quæ judicat probabiliora, quamvis credat suam sententiam esse reformandam à Superiore, ad quem appellari poterit, *Arr. T. 3. d. 24. n. 27. Laurent. T. 2. tr. I. d. 4. à n. 4; 8.* Et rationes jam insinuatæ sunt, debet enim ipse satisfacere officio suo: & quamvis prævideat alium aliter judicaturum, non ideo licitum est ipsi procedere contra conscientiam suam, sed permittere debet, ut alias etiam sequatur suam. Ac-

D d d 3

cedit,

cedit, quòd pars adversa fortè non appellabit: dein-
de fortè Superior visâ sententiâ ipsius rem meliùs
considerabit & in aliquo saltem favebit eidem parti,
ergo. Si autem Judex Superior mandaret inferiori,
ut sententiam ferret secundùm opinionem, quam in-
ferior judicat minùs probabilem, Superior autem ju-
dicat probabiliorem, si inferiori sit certum, quòd sua
sit probabilior, non potest obedire, quia manda-
tum Superioris est de re, quæ sine peccato fieri non
potest: si verò inferiori sit incertum, an sua an Supe-
rioris opinio sit probabilior, tenetur ferre secundùm
opinionem Superioris, quia est præsumptio pro Su-
periore, & ubi non cernitur manifestè peccatum, te-
netur subditus parere Superiori, sive sit in materia
dubia sive in probabili, secundùm dicta l. I. à n. 432.
Quòd si Superior judicaret suam opinionem esse mi-
nùs probabilem, inferior etiam incertus, an sua sit
probabilior necne, adhuc non posset obedire, quia
hæc sententia etiam esset illicita, *Carden.* in 2. crisi,
diff. 3. à n. 21.

1482

§. III. Judex tenetur sequi probabiliora etiam
in sententiis interlocutoriis circa præparatoria litis,
circa examen testium, citationem, confessionem
Rei, concessionem termini &c., *Carden.* n. 62. con-
tra *Tap. Hoꝝ. Laurent.* n. 422. Ratio est 1. Quia da-
mnatio non distinguit inter sententiam interlocuto-
riam vel definitivam: 2. Quia aliàs posset Judex in
interlocutoriis habere acceptionem personarum, a-
gere ut privata persona. 3. Id esset graviter damno-
sum alteri parti, quia sententiæ interlocutoriæ com-
muniter parant viam ad definitivam, ergo si non
licet in hac, nec licebit in illis sequi minùs probabilia.

1483

§. IV. Licet per Judicem fieri debeat divisio,
vel per partes ipsas transactio, quando est æquale jus
utrimque, uti dicitur n. 1492., tamen dividi non
debet,

debet, nequidem pro rata, quando pro uno est jus probabilius, & pro altero probabile, sed totum debet adjudicari habenti jus probabilius, tum quia leges ita disposuerunt, tum etiam quia cum res verè ad unum tantum pertineat, æquum fuit omnes in hoc consentire, ut qui haberet jus probabilius, haberet totum.

§. V. *Lumbier & Filguera* post damnationem 1484
relatæ propositionis adhuc docent Judicem in criminalibus saltem debere ferre sententiam pro reo, etiam juxta opinionem minus probabilem, sed rectè docet *Carden.* n. 31. distinguendum esse inter opinionem directam & reflexam, quamvis enim directa sæpe sit minus probabilis, tamen reflexa erit probabilior, v. g. pone hanc opinionem esse minus probabilem, *Judex tenetur admittere appellationem in causa capitis*, nihilominus non fert sententiam secundum illam opinionem directam, sed secundum istam reflexam, *hæc sententia, quod Judex teneatur admittere appellationem in causa capitis, est in praxi tenenda*, quia nempe est reo favorabilis, in praxi autem teneri debet sententia reo favorabilis, secundum regulas juris relatas n. 1473., quia in dubio sequenda sunt benigniora semperque favendum reo: atque hoc ultimum judicium practicum, quod Judex sequitur, est certum vel saltem certò probabilius. Vide etiam *Lugo* de just. d. 16. n. 100.

§. VI. Si *Cajus* ob rationes probabiliores pretendat proprietatem rei, & *Titius* probare non possit possessionem legitimam, Judex stare debet pro *Cajo*, quia cum pro neutra parte probetur possessio, judicare debet secundum probabiliorem: è contrà si *Titius* probet possessionem, quamvis respectu proprietatis ratio secundum se probabilior sit pro *Cajo*, debet adjudicari *Titio*, quia certum est titulum le-

gitimæ possessionis prævalere, ideoque possidentem non posse spoliari ob jus probabile aut ob proprietatem probabiliorem alterius: si tamen Judex censeret proprietatem hujus esse certam, deberet pro hoc stare, quia contra proprietatem certam alteri competentem nulla valet possessio, nisi præscriptio accedat. Denique si controvertatur uterque articulus & proprietatis & possessionis, debet ferri sententia secundum probabiliorem de proprietate, quia ubi possessio non est certa, & proprietate alterius est probabilis, debent perpendi rationes utriusque articuli, & stari pro jure probabiliore, *Carden.* à n. 38.

§. VII. Putat *Eliz.* §. II. nunquam licere Judici ferre sententiam, nisi ipsemet prius mente judicaverit & discreverit, ad quem jus pertineat: addit non sufficere, si ferat sententiam pro illa parte, quæ apparenter est probabilior, sed requiri, ut verè justum dignoscatur, censequenter ut tamdiu sententiam differat, donec elucescat veritas, sed *Teril.* n. 21. eum rectè confutat, id enim esset facere lites perpetuas: neque verum est nos teneri semper operari secundum verum, sed satis est operari, saltem secundum probabilius, uti dictum est l. 1. à n. 298. Etiam verum non est, quòd operans debeat semper elicere judicium directum circa operabile, sed satis est, quòd eliciat reflexum, uti dictum est l. 1. n. 387.

§. VIII. Sententia omnium Judicum non est constringenda, neque ad solam majorem probabilitatem intrinsecam, neque ad solam extrinsecam, sed ferri debet secundum illam opinionem, quæ omnibus motivis intrinsecis & extrinsecis pensatis videtur esse absolutè probabilior, *Carden.* n. 11. Et *Grotius* de jure pacis & belli in prolog. n. 38. meritò damnat, si Judex in controversiis definiendis sequatur,

eur, aut exempla pauca non semper probanda, aut etiam auctoritatem novorum Iuris-consultorum in responsis, quorum non pauca ad gratiam consulentium, non ad æqui bonique naturam sunt composita. Quòd si pro una parte sit minor probabilitas extrinseca & pro ea sint meliores rationes intrinsecæ, Iudex bene intelligens potest stare pro parte habente rationes intrinsecas, quia hæ meritò intellectum ipsius magis convincent: è contrà si sit Iudex minùs intelligens, qui non satis sciat rationes intrinsecas discernere, poterit præcipuè attendere ad auctoritatem extrinsecam, cùm enim non satis fidere possit proprio iudicio, prudenter stat majori parti alienorum, *Carden. n. 12.*

§. IX. Si opinio aliqua sit usu recepta, quamvis spectatâ fortè ratione vel auctoritate non videatur esse probabilior, difficilè tamen intelligitur, quomodo non videatur esse probabilior, uti rectè *Carden. à n. 13.*, nam si sit recepta praxi & moribus civium, hoc ipso est probabilior imò quandoque certa, nam consuetudo recepta sæpe habet vim abrogandi vel inducendi legem: si autem ideo dicatur usu recepta, quòd in foro externo soleat secundùm illam ferri sententia, hoc ipso iterum est probabilior & quandoque certa, nam censerì debet esse legitima interpretatio legum, ideoque *Bald. in Cap. Ne innotaris*, & alii innumeri cum *Moya tr. 2. q. 7. n. 13.* dicunt, quòd recepta consuetudo omnium tribunalium vim habeat legis, ubi deficit lex; & idem dicit *Carden. de opinione in aliquo tribunali recepta*, docentque etiam *Barb. & Luca de benef. d. 67. n. 7.*, quòd per solam binam iudicaturam alicujus supremi tribunalis inducatur consuetudo ac stylus iudicandi.

§. X. Si Iudex certus sit opinionem suam esse
Ddd 5 pro-

probabiliorem, non potest sententiam ferre secundum iudicium aliorum etiam peritorum aliter sententium, quia quando certus est de maiore sua probabilitate, etiam certus est de obligatione ferendae sententiam secundum illam, uti ex damnatione relatae propos. constat: è contrà si non sit certus, quòd sua opinio sit probabilior, potest auditis aliorum fundamentis iudicium suum subicere alieno, & iudicare propter auctoritatem aliorum iudicum, quòd opinio sua sit minùs probabilis, quia ubi non cogit evidentia veri, potest quis existimare iudicium plurium aliorum æquè peritorum esse melius & probabilius suo.

¶490

§. XI. Iudex circa materiam Sacramenti debet ferre sententiam secundum opinionem tutiorem, quamvis de se sit minùs probabilis, quia certum est nos debere sequi tutiorem, quamvis directè minùs probabilem, in conferendis Sacramentis, iudicium enim reflexum, quòd illa opinio sit tum practicanda, est omnino certum, uti dicetur l. 6., ergo Iudex accommodans se opinioni illi tutiori iudicat secundum opinionem certam, *Carden.* à n. 43.

¶491

§. XII. Quod dictum est de Iudice, valet de Principe quoad indictionem belli vel impositionem tributorum, nempe ut partem probabiliorem sequatur, *Vasq. Sanch. Mendo Moya* tr. 1. q. 7. n. 11. Ratio est, 1. quia etiam sub simili pacto suscepit administrationem: 2. In his censetur esse constitutus à populo velut Iudex, qui probabiliora tenetur sequi. 3. Subditi sunt in certa possessione suarum rerum, ergo ob bella vel tributa privandi non sunt ex ratione probabili Principis, si pro possessione subditorum sit probabilior; quia tamen circa hæc vix haberi potest certitudo, ne Resp. exponatur certis periculis, satis est, si Princeps amplectatur hoc, quod sibi auditis

ditis aliorum judiciis & expensis omnibus videtur probabilius, *Moya* n. 8. 4. Non est licitum ferre sententiam secundum minus probabilem, uti hactenus dictum est, ergo multò minus licitum est exequi sententiam, bellum autem vel exactio tributorum est quædam executio sententiæ, ergo. 5. Plerique admittunt saltem in quæstionibus facti procedendum esse secundum probabiliora, uti dicitur n. 1493., sed quæstiones circa bellum & tributa ordinariè sunt facti, v. g. an facta sit injuria, data causa sufficiens &c., an tributa ordinaria sufficiant &c. ergo. Vide dicta l. 3. p. 1. n. 869. item *Camargo* p. I. l. 2. controv. 4. à n. 643. & *Terill.* in Reg. q. 20. à n. 36.

§. XIII. Si jus duorum sit æquè probabile, Judicem posse adjudicare cui volet, docuerunt multi cum *Diana* p. 2. t. 13. R. 3., quam sententiam *Carden.* in 1. crisi d. 64. c. 5. vocavit valde probabilem: Idem dixit *Ill.* t. 1. d. 1. à n. 84., quando utriusque partis rationes se probabiliter invicem vincunt, & neutrius est certa victoria, nec à lege determinatur, cui sit adjudicandum. *Castrop.* t. 1. d. 2. p. 10. n. 2. dixit, si partes sint certò æquè probabiles, pro neutra determinatè esse judicandum, sed dividendum aut aliter transigendum: si autem tantum probabiliter sint æquè probabiles, putavit n. 5. cum aliis multis dari locum favori, quia in jure dicitur, utile esse in arbitrariis habere Judicem gratiosum, ideoque dicuntur aliqui casus esse pro amico: sed cum hæc videantur intelligenda tantum pro casibus, in quibus non agitur de justitia commutativa nec de præjudicio tertii, verum tantum de favore uni adjudicando vel denegando, oppositum videtur probabilius & absolutè tenendum cum *Bann. Suar. Gran. Côn. Laym. Busenb.* aliisque plurimis, 1. Quia aliàs daretur locus acceptioni personarum. 2. Pauperes plerumque ca-

1492

derent

derent causâ, quia voluntas in obscuris potest multum inclinare intellectum, adeoque facile fiet, ut Judex sentiat rationes esse æquales, & tum decernat pro eo, cui favet. 3. Judex non ageret tanquam persona publica sed velut privata, & cum continuo respectu ad circumstantias commodorum suorum, amicorum, inimicorum &c. 4. Posset Judex eandem causam inter diversas partes agitatam diversimodè decidere, quod esset evertere vel confundere modum ordinarium judiciorum, in quibus pro similibus causis est similiter decidendum. Rationes plures videri possunt apud *Eliz.* §. 10.

7493

§. XIV. Jam dicta valent, quando est major probabilitas, non tantum juris sed maximè facti, uti communiter notant omnes, ita ut opposita sententia aliquorum apud *Teril.* de *Consc.* q. 23. videatur improbabilis, uti rectè *Illf.* n. 82. Excipe tamen casus, in quibus leges favent uni præ alio, uti favent reo in lite circa matrimonium, dotem, libertatem, possessionem, pupillum, peregrinum, viduam, causam piam, ex *Cap. fin. de sent. & re judic.* Tum autem dicitur probabilitas juris, quando motiva petuntur ex legibus, consuetudine, Doctoribus, ratione connexa cum re ipsa; facti, quando petitur ex fama, testibus, scriptura aliisque signis.

7494

§. XV. Certum est stante æqualitate rationum non licere acceptare munera pro sententia in favorem unius ferenda, nam *Alex. VII.* damnavit hanc 26. prop., quando litigantes habent pro se rationes æquè probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio: Vide *Mendo* diff. 6. à n. 50. Si tamen uni adjudicaret, deberet alter in foro externo acquiescere, nisi appellaret, aut probare posset factum iniquum, quia præsumeretur Judicem tulisse sententiam secundum hoc,

hoc, quod putabat esse probabilius: in conscientia tamen teneretur satisfacere parti læsæ. De acceptione munerum dicentur plura à n. 1499.

§. XVI. In lite circa beneficia Ecclesiastica, quando est æqualitas rationum, tum maximè potest Iudex facere compositionem, secundùm dicta à n. 556., aut etiam adhibere sortes, uti dictum est n. 558. Quòd si partes nec in compositionem nec in sortes consentire velint, & maneat rationum æqualitas, potest beneficium applicare, cui volet, quia ita habet consuetudo Ecclesiæ, cum beneficium dividi non debeat.

§. XVII. Si Iudex putet opinionem pro una parte esse moraliter certam, non potest suadere compositionem, quantumcumque magna appareat probabilitas pro parte altera, sed tenetur adjudicare parti habenti moralem certitudinem, quia compositio tantum tantum habet locum, quando jura sunt controversa & incerta, *Carden. in 2. crisi diff. 3. n. 10.*

An Iudex possit punire operantem secundùm opinionem minùs probabilem, vide *Carden. in 1. crisi d. 15. c. 15. a. 4.*

Q. 266. *An Iudex punire possit probabiliter tantum nocentem.* R. Si quis sit accusatus & non sufficienter convictus, non potest affici pœnâ ordinariâ, *Less. Sanch. Lugo de just. d. 37. s. 12.* Nec obstat, quòd Iudex ex probabilibus indiciis judicare possit eum esse reum, nam ad sententiam publicam & externam requiruntur plura, uti rectè *Lugo d. 14. n. 30.*, cum ex hac sequantur longè majora incommoda, & quoad hanc teneatur observare leges, quæ verant damnari nisi plenè convictum. Putant tamen *Less. & Lugo n. 28.* ad leviolem pœnam imponendam sufficere Iudici probabilitatem, v. g. unum testem, sicuti ad torturam sufficit; sed in hoc est disparitas, nam tortura non infligitur per modum pœnæ,

poenæ, sed adhibetur ut medium indagandæ veritatis: ideoque dicunt alii illum, qui probabiliter tantum probatus est reus, nullâ poenâ affici posse, quia de nullo crimine convictus est, leges autem volunt eum præsumi innocentem, qui clarè non probatur nocens, cum pro ejus innocentia sit certa possessio, quam non elidit probabilitas in oppositum: & hæc sententia videtur probabilior.

1497 Q. 267. *Si duo sint Rei mortis, an supremus Princeps possit ad recreationem spectatorum eis imperare duellum.* R. Meritò negant Maj. Comit. Az. Laym. Burgh. cent. 2. c. 13., quia abuteretur potestate suâ ad delectationem hominum. *Nec obstat,* quòd licitè possit utrumque morte plectere, ac hunc utrumque videatur statuere ministrum justitiæ respectu alterius, nam modus ille plectendi & administrandi justitiam est scandalosus. Possè tamen reos acceptare tale duellum, diximus l. 3. p. 1. n. 839.

1498 Q. 268. *An Iudex teneatur restituere pretium, quod accepit pro ferenda sententia.* R. Si accepit pro sententia justa, tenetur restituere secundum dicta l. 3. p. 2. à n. 293., quia hæc erat litiganti aliunde debita, ergo pro suo pretio nihil accepit alienum. Si accepit pro sententia injusta, de jure naturali non esse restituendum docent S. Tb. in 4. dist. 15. q. 2. a. 4. q. 2. Bann. 2. 2. q. 62. a. 5. d. 3. Sanch. l. 2. c. 38. n. 96. Sot. Nav. Corr. Valent. Mol. Tol. Less. Lugo d. 37. n. 127. aliique plurimi cum Moya T. I. tr. 6. d. 4. q. 2. §. I. & Vindice Tab. in collect. ad prop. 10., quia non tenebatur ad illam sententiam injustam, hæc autem actio est utilis litiganti, & injustus Iudex ratione illius subit magnum periculum, præsertim famæ, si de injustitia convincatur, subire autem pro altero tale periculum ad causandam ei utilitatem est pretio æstimabile, ergo. *Nec de jure positivo restituens*

tuendum esse tale pretium, docent *S. Anton., Silv. Nav. & communiter Thomistæ apud Moyam à n. 8.3* idem tenent *Trull. Verric. Ang. Val. Rebell. Tol. Mol. Laym. Less.* aliique eum *Moya à n. 13., & videntur consentire plerique pro I. parte citati, quia absolute negant obligationem restituendi; Ratio autem dari solet, quia leges non videntur reddere accipientem inhabilem, litigans autem censetur velle transferre dominium propter utilitatem sibi obvenientem. Si dicas, retineri non posse pretium acceptum per usuram vel simoniam, ergo nec acceptum propter injustam sententiam: Dant disparitatem, quod in usura deficiat voluntas donandi, ideoque non transferatur dominium; in simonia autem, vel res fit invendibilis, vel vendens reddatur inhabilis ad acquirendum dominium pretii; neutrum autem obstat in casu nostro. Vide dicenda in q. seq.*

Q. 269. Quid circa acceptationem munerum 1499
sit præterea notandum. R. Seqq.

§. I. Lugo de just. d. 37. n. 129. & Havn. T. 5. tr. 2. n. 61. docent omni Iudici de jure naturæ illicitum esse acceptare munera in ea quantitate, quæ de se apta est & ut plurimum inducit corruptionem iudicii, quia si id liceret huic vel illi, præjudicaret bono communi, cum quisque sibi facile & falso persuaderet se esse incorruptibilem, quod gravissimè noceret publico: quidquid sit de illa ratione, saltem jure positivo in conscientia obligante prohibetur, ne dentur vel à Iudice acceptentur munera, *Exod. 23. v. 8. nec accipies munera, quæ etiam excacant prudentes & subvertunt verba justorum.* Idem dicitur *Deut. 16. v. 19. & Eccli. 20. v. 31.* Idem prohibet jus Canonicum *Cap. 10. de vita & honest. Cleric.* Similiter jus civile *l. 18. ff. de off. Præs.;* Estque prorsus

prorsus irrita sententia lata ob acceptum pretium illicitum, l. 7. Cod. quando provoc. non est neces. Et ideo peccant mortaliter Judices contravenientes his præceptis, Lugo n. 131. *Dicast. de restit. d. 6. n. 75. Hann. n. 59.* Et licet Judex sibi omnino persuadeat se non ideo corrupendum, ac firmissimè proponat non recedere à justitia, tamen tenet prohibitiō: & mirum est, quid non possint occultâ vi suâ ejusmodi largitiones, nam saltem ex motivo gratitudinis reddunt animum propensum danti, movent ad referendam gratiam, & voluntas in dantem propensa facit, ut intellectus magis se applicet ac attendat ad rationes hujus partis, sicque paulatim totus animus ad hanc partem deflectit, & veluti invitatus aut non advertens trahitur ad parziale judicium: quod maximè verum est in illis Judicibus, qui non agnoscunt hoc occultum periculum perversionis. *Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones*, inquit *Isaias c. I. v. 23.*, quod ita explicat *Inn. III. Papa de contemptu mundi l. 2. c. 3. non ipsi præcedunt retributiones, quia non judicant amore justitiæ, sed retributiones præcedunt ipsos, quia judicant amore pecuniæ, semper enim sequuntur largitionem vel promissionem vel spem.* Et c. 4. contra respicientes personam hominum ait, *væ vobis, qui corrupti prece vel pretio non attenditis merita causarum sed merita personarum; non vitam sed munera, non justitiam sed pecuniam; non quod ratio dicitur, sed quod voluntas affectet; non quod lex sentiat, sed quod mens cupiat non inclinatis animam ad justitiam, sed justitiam inclinatis ad animum; non ut quod liceat, hoc libeat, sed ut liceat hoc, quod libet.* Addit c. 5 *sæpe justitiam tantum differtis, per quod litigantibus plus quàm rotum aufertis, quia major est sumptus expensa, quàm fructus*

fructus sententia . . . pecuniam captatis sed animam captivatis.

§. II. Si munera dentur, ut Iudex majorem diligentiam adhibeat, quàm teneatur, vel ut afficiatur magis ad celerius expediendum intra justitiæ limites negotium in favorem dantis, vel si dentur ob alium extraordinarium laborem, spectato jure naturæ possent acceptari, uti rectè *Lugo* n. 124. & *Dica* st. n. 71., attamen adhuc lege positivâ prohibetur ob mala & damna communiter adjuncta, *Moya* T. I. tr. 6. d. 4. q. 3. n. 8. & alii contra *Verric.* & *Dianam* p. 3. t. 5. R. 45., qui falsò citat pro se *Mol.* & *Less.*, non enim excusant à peccato, sed tantùm ab obligatione restituendi, de qua dicitur n. 1502. Idem *Verric.* excusat, si Iudex recipiat, non ratione officii & ut Iudex, sed ex amicitia; & videntur consentire *Sanch. Haun.* *Lugo* n. 132. dicentes licere acceptare, si non dentur ut Judici, sed alio titulo: nihilominus hi intelligunt, spectato jure naturæ, nam jus positivum potuit etiam prohibere ob periculum fraudulentorum prætextuum ac pervertendæ justitiæ. Etiam excusat *Verric.*, si offerens sit persona digna, & meritò conqueretur tanquam de injuria, si donum recusetur: sed id non facilè erit, si quis sincerè se excuset. Quòd si plures sint, quorum causæ æquè citò expediri debeant, ita ut in Judicis arbitrio sit, quam priùs expediat, si ex pacto pro munere expediat priùs hanc quàm illam, *Laym.* l. 3. t. 4. c. 4. n. 9. meritò dicit rem istam periculo non vacare, attamen spectato jure naturæ non audet damnare, quia per hoc non facit aliis injuriam, in gratiam autem remuneratoris suscipit novam obligationem: priùs expediendi ejus causam, quæ obligatio est utilis remuneranti & videtur pretio æstimabilis, nihilominus etiam hoc videtur esse jure positivo illicitum.

secundum antedicta: Quamvis fatendum sit quoad illa omnia attendi posse ad prudentium & proborum hominum usum, qui leges illas potuit interpretari: hoc certum est, quod etiam jure naturæ sit illicitum ob munus acceptum postponere cum damno causas eorum, qui diutius expectarunt & citius expediri deberent, *Lugo* n. 125. *Haun.* n. 58.

1501

§. III. Notat rectè *Mol.* de just. T. I. tr. 2. d. 88., etiam præscindendo à lege positiva prohibente, sæpe per acceptationem munerum peccari, vel ratione scandali, quia ipsimet dantes credunt Judices inflecti, alioquin nondarent; vel ratione periculi pervertendæ justitiæ, secundum dicta n. 1499., vel saltem quia ex parte dantis deest voluntarium, quantum requiritur ad transferendum dominium, plerumque enim dant, quia timent, ne Judex alioquin plus faveat parti adversæ aut moras trahat: quod maximè valet, si munera dentur lite pendente, eò quod litigantes sibi persuadeant Judices & Officiales aliter non præstituros, quod ex justitia debent, *Sanch.* in Conf. l. 3. d. 2. n. 24. *Sot.* alique communiter apud *Moyam* n. 3.

1502

§. IV. Probabile est illa, quæ à Judice accipiuntur ex donationibus jure naturæ validis sed jure positivo illicitis, non esse in foro conscientiæ obnoxia restitutioni ante sententiam condemnatoriam, ita absolutè docent *Mol. Less. Vasq. Villal. Fagund. Lugo* n. 134. *Dicast.* n. 82. *Diana* apud *Moyam* à n. 5. *Haun.* n. 60. contra *Med. Silv.* & alios. Ratio est, quia leges accipientem non reddunt inhabilem ad acquirendum dominium: imò licet fortè lex habeat, quod teneantur ante sententiam restituere, tamen *Lugo* n. 135. & *Haun.* suprà putant non obligare ante sententiam declaratoriam delicti. Similiter quamvis *Sanch.* dub. 1. n. 5. dicat Secretarios Judicum ex jura-

juramento teneri etiam ante sententiam restituere quadruplum illius, quod acceperint, hoc tamen negant *Moya* n. 14. & alii dicentes prærequiri sententiam saltem declaratoriam delicti: Certum est autem ea, quæ ad redimendam vexam aut sententiam injustam, aut aliter involuntariè data sunt, restituenda esse ante omnem sententiam, quia invidis dominis sunt accepta, adeoque non est translatum dominium: & idem est, si accipientes per legem alicubi expressè reddantur inhabiles ad acquirendum dominium, uti notant omnes cum *Sanch.* Et hoc fieri videtur per *Cap. Statutum*, de Rescript. in 6. §. *si quid*, ubi dicitur, si Judex à Sede Apostolica delegatus aliquid recipiat, teneri restituere, non obstante remissione ejus, qui dedit. Denique notant *Mol. & Dicast.* n. 84. bene fieri, si Confessarii obligent Judices & alios similes munera acceptantes, ut pro pœnitentia largiantur pauperibus, ut carentes commodo, imposterum caveant transgressionem legum id prohibentium.

§. V. *Laym.* suprâ ait, si Judex, Tabellio, Advocatus &c. à Rep. constituti sint absque stipendio sufficiente, quamvis ex justitia obligentur ad præstandam operam, tamen non obligari præstare gratis, sed posse mercedem exigere, hinc *Lugo* n. 125. & *Hann.* n. 58. excusant, si acceptent aliquid in supplementum salarii, & hoc sit consuetudine approbatum; sed notant rectè *Mol. & Dicast.* n. 67. id non facile permittendum, quia aliunde alia habent, quæ defectum suppleant, & essent plures alii, qui taxato stipendio contenti id facerent: neque æquitas stipendii æstimari debet ex indigentia familiæ alendæ, sed ex opere, quod præstatur, & arbitrio prudentum, *Mol. Dicast.* n. 66.

§. VI. Longè graviùs adhuc prohibentur omnia munera

munera danda in Curia Apostolica pro justitia vel gratia obtinenda, uti dictum est l. 3. p. I. n. 170. , potestque videri etiam *Havn.* à n. 66.

1505 §. VII. Leviora munuscula, in quibus corruptionis periculum non est, & quæ ex urbanitate offeruntur, nec nisi inurbanè recusari possunt, licitè acceptantur, quia cessat ratio prohibitionis, *Lugo* n. 132. *Havn.* n. 62. Hinc Cap. *Statutum* de Rescript. in 6. & l. 18. ff. de Off. Præs. permittitur esculentum vel poculentum, quod intra dies proximos consumi potest.

1506

DUBIUM III.

Quod sit officium Advocati.

“Suppono secundùm omnes, in Advocato quatuor requiri, scilicet scientiam convenientem, justitiam causæ, fidelitatem, & pretium justum, quod si taxatum est, non licet ultra hoc accipere: ubi non est taxatum, sufficet justum naturale, ut v. apud *Bon.*

“Resp. I. Non potest sub gravi peccato suscipere causam, quam scit esse injustam. Ex causis autem civilibus, in utramque partem probabilibus & dubiis, potest utramvis, etiam minùs probabilem tueri, dummodo cliens de minore probabilitate moneatur. *Vasq. Salas, Lugo, Dian. p. 2. tract. 13. R. 4.* Quia utraque pars habet jus proferendi suas rationes in judicio, ergo etiam Advocatus patrocinandi. Neque semper est verius, quod videtur probabilius; & fortè aliud erit judicium Judicis. *Bon. de pec. d. 2. q. 4. p. 9. & to. 2. in precept. d. 10. q. 3. p. 4. v. suprà l. 1. t. 1. c. 2. d. 2.*

“Dixi, *Civilibus*: quia in causa criminali dubia, non licet tueri partes actoris, qui in tali casu graviter peccat